

Nacrt preporuka za izmjene Ustava FBiH, a kojeg je pripremila Ekspertna grupa za reformu Ustava FBiH na osnovu analize praznina, nedosljednosti i problema važećeg Ustava FBiH, prezentiran je u Sarajevu. Objavljujemo integralni tekst Nacrta preporuka za izmjene Ustava FBiH.

Preporuke su numerisane tako da prate redosljed odredaba važećeg Ustava FBiH. Odredbe važećeg Ustava FBiH koje nisu obuhvaćene preporukama trebaju ostati neizmijenjene.

Preambula

Preambula jasno odražava trenutak u kojem je Federacija uspostavljena, tako da je većina njenog sadržaja zastarjela ili neprikladna.

1. Sadašnju preambulu izostaviti i tekst započeti: Federacija Bosne i Hercegovine uspostavljena odlukom Ustavotvorne skupštine Federacije BiH na zasjedanju u Sarajevu dana 30. ožujka 1994. godine, nastavlja svoj pravni kontinuitet pod punim nazivom Federacija u Bosni i Hercegovini (u daljem tekstu Federacija) u skladu sa ovim Ustavom;

I USPOSTAVLJANJE FEDERACIJE

Poglavlje I treba da sadrži ključna načela i viziju za Federaciju i njene građane. Važeće poglavlje ne odražava inkluzivnost, a nedostaje mu i niz odredaba koje se uobičajeno navode kao vodeća načela u većini ustava.

2. Umjesto sadašnjeg nadnaslova, uz poglavlje I treba uvesti novi nadnaslov: „Temeljne/osnovne odredbe”. Unutar tog poglavlja dio odredaba treba izmijeniti i dopuniti te dodati nekoliko novih odredaba načelnog karaktera..

Treba izvršiti izmjene i dopune članka 1. i 2. ovog poglavlja u slijedećem smislu:

3. Federacija se definira kao: zajednica jednakopravnih građana - pripadnika konstitutivnih naroda (Bošnjaka, Hrvata, Srba), onih koji se ne izjašnjavaju kao pripadnici konstitutivnih naroda (jer se ne mogu ili ne žele tako odrediti) i pripadnika nacionalnih manjina - od kojih polazi sva vlast, a koji vlast ostvaruju neposredno, slobodnim glasovanjem i biranjem, kao i posredstvom tijela zakonodavne, izvršne i pravosudne vlasti.

4. Također treba dopuniti sadašnju odrebu u članu 1.: Federacija ima ovlasti, nadležnosti i odgovornosti na način određen ovim (federalnim) ustavom, osim onih koje su prenesene na BiH ili su u isključivoj nadležnosti BiH, odnosno onih koje je u skladu s ovim ustavom i ustavom BiH u procesu pridruživanja prenijela na euroatlantske asocijacije.

5. Ostala bi i dalje odredba o kantonima kao federalnim jedinicama, ali bi se dodalo kao alternativa i naziv županija, ili regija. Dodala bi se konstatacija da su kantoni/županije/regije isto tako jednakopravni, a izraz granice bi se zamijenio riječima: razgraničenja područja, odnosno umjesto riječi federalni propisi - zakon.

U ovom poglavlju treba dodati nove odredbe:

6. U Federaciji je zajamčeno slobodno ispoljavanje nacionalnih osobenosti i njegovanja nacionalnih vrijednosti.

7. Građani imaju pravo neposredno odlučivati o najvažnijim pitanjima od značaja za Federaciju, kanton/županiju/regiju, grad i općinu putem referenduma. Odluku o raspisivanju referenduma za svaku od razina vlasti donose odgovarajuća zakonodavna tijela. Inicijativu za referendum mogu

podnijeti građani, zastupnici ili odgovarajuće vlade. Osim toga, građani imaju pravo pokretanja i drugih građanskih inicijativa i podnošenja peticija. Pitanja referenduma građanske inicijative i peticije uređuje se posebnim zakonom.

8. Federalne, kantonalne/županijske/regionalne i općinske vlasti dužne su i odgovorne sprovesti politiku i propise koje usvoje vlasti BiH, odnosno koje BiH preuzima u procesu pridruživanja euroatlanskim asocijacijama..

9. Političke stranke i organizacije civilnog društva koje obrazuju političku volju građana dužne su promovirati temeljna ljudska prava i slobode, demokratske vrijednosti, cjelovitost i suverenost Bosne i Hercegovine, afirmirati toleranciju i poštivati različitosti interesa i potreba.

10. Nositelji političkih i javnih funkcija odgovorni su javnosti za svoje djelovanje, a osobito za javna obećanja na temelju kojih su dobili podršku glasačkog tijela.

11. Nositelji javnih funkcija na svim razinama vlasti, smjenjivi su.

12. Kod izbora i imenovanja nositelja javnih funkcija na svim razinama, mora se osigurati odgovarajuća zastupljenost pripadnika konstitutivnih naroda, nacionalnih manjina i onih koji se tako ne izjašnjavaju, kao i odgovarajuća spolna zastupljenost.

13. Plaće i naknade nositelja javnih funkcija moraju biti u srazmjeri sa ostvarenom prosječnom plaćom.

14. U ime odgovornosti za buduće generacije, tijela vlasti u Federaciji na svim razinama, dužna su čuvati i štiti prirodne osnove života, te sprečavati i otklanjati štetne posljedice iskorištavanja prirodnih bogatstava i tehnološkog razvitka, koje ugrožavaju prirodnu sredinu i dovode u opasnost život i zdravlje ljudi.

15. Znanost i visoko obrazovanje od posebnog su značaja za Federaciju i ustanove iz tih oblasti imaju autonomiju.

16. Zemljište, šume, vode, rudna i druga prirodna bogatstva, te nepokretnosti i stvari od posebnog kulturnog i povijesnog značaja, tretiraju se kao dobra od općeg interesa čije se korištenje može urediti samo zakonom.

17. Urediti mogućnost da sjedište nekih institucija vlasti mogu biti van glavnog grada.

18. Urediti da institucije vlasti na svim razinama u službenim nazivima, natpisima i dokumentima moraju naznačiti naziv države, entiteta, kantona/županije/regije, odnosno općine.

II LJUDSKA PRAVA I OSNOVNE SLOBODE

Učestalost i raznovrsnost povreda ljudskih prava, te odredbe koje je potrebno izmijeniti, opravdavaju ponuđene preporuke u ovom poglavlju, iako Ustav BiH izričito zabranjuje izmjene odredaba koje regulišu ljudska prava ponuđene preporuke imaju za cilj da unaprijede postojeće standarde zaštite ljudskih prava:

19. Formulaciju „ostali“ iz preambule Ustava FBiH zamijeniti formulacijom „oni koji se ne izjašnjavaju kao pripadnici konstitutivnih naroda (jer se ne mogu ili ne žele tako odrediti) i pripadnici nacionalnih manjina“.

20. Izjašnjavanje u ovom smislu treba odrediti kao neotuđivo pravo svakog pojedinca koji se u ovom smislu može slobodno odrediti, sa pravom i da promijeni svoje određenje. Pravo u navedenom smislu ne smije biti predmet zloupotrebe.

21. Katalog ljudskih prava bio bi lakše razumljiv i primjenjiviji da je usklađen sa ustavnom tradicijom evropskog kontinentalnog prava - propisivanjem prava i utvrđivanjem njegovog sadržaja. Postojeći katalog ljudskih prava trebalo bi normirati na taj način, čime bi se osiguralo i poštovanje principa jednakosti i solidarnosti u ostvarivanju ljudskih prava na cijeloj teritoriji Federacije.

22. Postojeći katalog prava treba proširiti i na:

- a) Pravo na jednakost muškaraca i žena u svim oblastima života.
- b) Pravo na posebnu zaštitu majke i samohranog roditelja.
- c) Pravo osoba s invaliditetom na posebnu zaštitu.
- d) Zabrana govora mržnje i bilo kog oblika netolerancije, pozivanja i poticanja na rat i upotrebu nasilja, i negiranja zločina genocida.
- e) Pravo na pravnu pomoć.
- f) Pravo na sigurnost i tajnost ličnih podataka, pravo na nadzor nad djelovanjem informatičkih sistema u kojima su isti pohranjeni, te zabrana njihove zloupotrebe.
- g) Pravo na pristup informacijama koje posjeduju tijela javne vlasti.
- h) Pravo na ispravku u slučaju da je javnom viješću povrijeđeno Ustavom ili zakonom utvrđeno pravo.
- i) Pravo na slobodu naučnog i umjetničkog stvaralaštva.
- j) Pravo na zdravu životnu sredinu, pravo na razvoj, pravo na upravljanje nacionalnim resursima.
- k) U Ustav unijeti odredbu da uz krivična djela ratnog zločina, kako je propisano međunarodnim pravom, ne zastarijevaju ni krivična djela ratnog profiterstva, krivična djela proizašla iz privatizacije i kvalifikovani oblici korupcije.

23. Član II.A.4 Ustava FBiH treba dopuniti propisujući da pravo koje se odnosi na povrat imovine ili njenu naknadu licima koja su je bila lišena tokom etničkog progona i neprijateljstava od 1991. do 1995. godine, ne zastarijeva.

24. Pravo na prehranu, kao pojedinačno pravo navedeno u katalogu ljudskih prava, predlažemo da se zamijeni formulacijom pravo na dostojan životni standard. (Prema Univerzalnoj deklaraciji UN o ljudskim pravima, čl. 25.. st.I.)

25. Sudovi i Institucija ombudsmena BiH osiguravaju djelotvoran mehanizam zaštite ljudskih prava i osnovnih sloboda. Izostaviti postojeće ustavne odredbe o ombudsmanima Federacije BiH.

26. Ustavom normirana ljudska prava trebala bi se neposredno primjenjivati. Zakonom se može propisati način njihovog ostvarivanja ako to Ustav izričito predviđa, ili ako je to potrebno za ostvarivanje nekog od propisanih prava zbog njegove prirode, pri čemu zakon ni u kom slučaju ne smije da utiče na suštinu garantovanog prava.

27. Ustavom garantovana ljudska prava trebaju doprinostiti ljudskom dostojanstvu, ostvarivanju potpune slobode i jednakosti svakog čovjeka u demokratskom društvu zasnovanom na načelu vladavine prava.

III. PODJELA NADLEŽNOSTI IZMEĐU FEDERALNE I KANTONALNE/ŽUPANIJSKE/REGIONALNE VLASTI

Kada je riječ o zajedničkoj nadležnosti, Ekspertna grupa je donijela zaključak da ustavno nedefinisanje modaliteta i odgovornosti za ostvarivanje takve nadležnosti predstavlja problem. Zajednička nadležnost je u skladu sa evropskim vrijednostima subsidijarnosti i decentralizacije. Ovim preporukama se uspostavlja jasan sistem ostvarivanja zajedničke nadležnosti na svim nivoima vlasti u Federaciji, te se posebno definiše odgovornost za provođenje dogovoreni h politika i usvojenih zakona.

28. Ovo poglavlje trebalo bi već u nazivu izmijeniti u: „Odnosi u Federaciji i podjela nadležnosti“, sa posebnim potpoglavljima: „Odnosi u Federaciji“ odnosno „nadležnosti“;

Odnosi u Federaciji

29. Tijela vlasti u Federaciji na svim razinama dužna su provoditi politike i zakone usvojene u tijelima vlasti države BiH u oblastima u kojima ona ima isključivu nadležnost ili joj je dio nadležnosti prenesen sa Federacije, odnosno kantona/županije/regije.

30. Federalna, odnosno kantonalna/županijska/regionalna zakonodavna vlast može prenijeti dio svoje isključive nadležnosti na državu BiH. U oblastima u kojima Federacija i kantoni/županije/regije imaju zajedničku nadležnost, odluku o prijenosu nadležnosti donosi Parlament Federacije uz prethodno pribavljeno mišljenje kantonalnog/županijskog/regionalnog parlamenta;

31. Urediti odnose između Federacije, kantona/županija/regija i općina, tako da je:

a) Federacija ovlaštena za utvrđivanje politika, zakona i podzakonskih propisa u oblastima u kojima ima isključivu nadležnost, da u tom smislu putem svojih tijela vlasti osigurava izvršavanje tih politika, da se za sprovođenje tih politika osiguravaju sredstva u Proračunu FBiH i odgovarajućim federalnim fondovima, da su kantoni/županije/regije i općine dužni pridržavati se tih politika i zakona, te da je Federacija isključivo odgovorna za stanje u tim oblastima;

b) Federacija i kantoni/županije/regije zajednički su ovlašteni za utvrđivanje politika i donošenja zakona i podzakonskih propisa u oblastima tzv. zajedničkih nadležnosti i to na slijedeći način: prijedloge politika u pojedinim oblastima dostavlja Vlada prema parlamentarnim domovima nakon što obvezno pribavi mišljenja vlada kantona/županija/regija. Politika se utvrđuje u federalnom parlamentu. Zakone iz tih oblasti donose Federacija i kantoni/županije/regije i to tako što Federacija donosi osnovni (okvirni) zakon u toj oblasti koji samo izuzetno može sadržavati pojedinosti; pojedinosti, držeći se okvirnog zakona, zakonom uređuju kantoni/županije/regije. Federacija ne može svojim podzakonskim propisima derogirati odredbe kantonalnog/županijskog/regionalnog zakona. Federacija ima ovlasti vršiti upravni nadzor nad dijelom osnova zakona, ali ne u pojedinostima kako je uređeno kantonalnim/županijskim/regionalnim zakonom. Za stanje u tim oblastima odgovorni su Federacija i kantoni/županije/regije, u Proračunu Federacije osigurava se dio sredstava za potrebe provođenja osnovne politike. Općine su dužne pridržavati se tih politika.

c) Za neprovođenje politika i zakona (tačka 30. i 31(b) ovog poglavlja) Federacija može upozoriti kantonalne/županijske/regionalne vlasti, a ako to ne poštuju onda pokrenuti postupak kod Ustavnog suda.

32. Kantoni/županije/regije su obvezni donijeti politike i zakone iz svoje isključive nadležnosti (vlast, odgovornost, sredstva isto kao pod tačkom 30.)

33. Ako Federacija ne donese zakone iz svoje isključive ili zajedničke nadležnosti, to može učiniti kanton/županija/regija i oni važe dok to ne učini Federacija. Kada to Federacija naknadno učini, u tom slučaju dužna je urediti pitanje prijelaznih rješenja tako da to ne pada na teret kantona/županije/regije.

34. U slučaju pitanja koja se otvore kao sporna glede nadležnosti, u svakoj fazi postupka donošenja zakona može se pokrenuti pitanje pred Ustavnim sudom.

35. Kantoni/županije/regije mogu na zahtjev općine/grada prenijeti dio svoje nadležnosti u pojedinim oblastima (isto rješenje koje i sada važi). Općine su dužne izvršavati politike i zakone donesene od kantonalnih/županijskih/regionalnih vlasti.

36. Općine donose opće akte iz svojih nadležnosti pridržavajući se usvojenih politika i državnih, federalnih i kantonalnih/županijskih/regionalnih zakona.

37. Sve sukobe nadležnosti na relacijama Federacija - kantoni/županije/regije - općina, rješava Ustavni sud. Za provođenje odluka Ustavnog suda, kao i drugih sudova FBiH, odgovorni su, ovisno o odluci suda, nositelji vlasti na svim razinama.

38. Kantonalna/županijska/regionalna i općinska tijela vlasti dužna su dostavljati informacije i podatke federalnim tijelima vlasti potrebne za utvrđivanje politika i donošenje zakona koji su u isključivoj, odnosno zajedničkoj nadležnosti Federacije i kantona/županija/regija. Isto i općina prema kantonima/županijama/regijama.

39. Federacija usklađuje sa kantonima/županijama/regijama, a kanton/županija/regija sa općinama, sustav, izvore i vrste prihoda, tj. poreznu politiku.

40. Sredstva za ostvarivanje ustavom i zakonima zajamčenih prava, utvrđenih potreba i interesa osiguravaju se u proračunima Federacije, kantona/županije/regije, grada, općine iz poreza i naknada.

41. Sredstva za ostvarivanje prava iz zdravstvenog, invalidskog, mirovinskog i drugih oblika socijalnog osiguranja, te zapošljavanja osiguravaju se iz odgovarajućih doprinosa (i iz proračuna) na načelima uzajamnosti i solidarnosti. Za ovo se obrazuju odgovarajući fondovi u čijim upravnim strukturama se osigurava odgovarajuća područna i nacionalna zastupljenost.

42. Zakoni, drugi propisi i opći akti kojima se stvaraju obveze za proračune i fondove, ne mogu se donositi ako se ne utvrdi da su za izvršenje tih obveza osigurana sredstva.

43. Raspodjela prihoda na Federaciju, kantone/županije/regije, općine i fondove vrši se na načelu srazmjernosti ostvarenih prihoda, učešća u ostvarivanju BDP-a i solidarnosti.

44. Radi osiguranja ravnomjernog razvitka svih područja Federacije na razini Federacije preporučuje se osnivanje posebnog fonda na načelima kao pod točkom 41.

Nadležnosti

45. U isključive nadležnosti Federacije, član 1., dodalo bi se da je u nadležnosti Federacije:

- a) u sadašnjoj točki d), dodati i suzbijanje korupcije;
- b) dodati da su u nadležnosti FBiH umirovljenici, invalidi i branitelji;
- c) brisala bi se odredba o dodjeli elektronskih frekvencija;

d) sadašnja točka g) bi se preuredila tako da glasi: Federacija može utvrditi koje su ustanove i djelatnosti od značaja za Federaciju i način njihovog financiranja, a sve to posebnim zakonima.

46. U zajedničkoj nadležnosti član 2. dodalo bi se visoko obrazovanje i to: upisna politika i kriteriji za izbor u zvanja i znanost, kao i njihove autonomije.

47. U točki 3. izvršile bi se izmjene, odnosno brisale bi se odredbe koje su u koliziji sa naprijed naznačenim „Odnosi u Federaciji“.

IV. STRUKTURA FEDERALNE VLASTI

A. ZAKONODAVSTVO

Ovo poglavlje je potrebno značajno izmijeniti jer važeće odredbe ograničavaju Parlament i omogućavaju kašnjenja, neefikasnost, nedostatak koordinacije i nekvalitetan zakonodavni postupak. Ove preporuke imaju za svrhu da uspostave snažniji parlamentarni model vlasti u kojem parlament ima centralnu ulogu, a vlada je odgovorna parlamentu. U isto vrijeme, ove preporuke će unaprijediti efikasnost i ekonomičnost putem racionalizacije rada Predstavničkog doma i Doma naroda.

48. Umjesto naslova „Zakonodavstvo“ treba navesti: A. Parlament Federacije.

49. Vlast na nivou Federacije ustrojiti na principima parlamentarne demokratije. Predsjednik i potpredsjednici Parlamenta

50. Uspostaviti instituciju Predsjednika i dvoje potpredsjednika Parlamenta Federacije. Najkasnije 10 dana nakon konstituisanja domova, predsjednik Predstavničkog doma, u saglasnosti sa predsjednikom Doma naroda, sazvaće zajedničku sjednicu domova i predsjedavati joj do izbora predsjednika Parlamenta. Predsjednici domova su istovremeno potpredsjednici Parlamenta. Predsjednika biraju i opozivaju poslanici i delegati na zajedničkoj sjednici oba doma Parlamenta većinom glasova uključujući većinu glasova svakog kluba konstitutivnih naroda u Domu naroda. Predsjednik i potpredsjednici Parlamenta ne mogu biti iz istog konstitutivnog naroda ili iz grupe građana koji se ne izjašnjavaju kao pripadnici konstitutivnih naroda.

51. Predsjednik Parlamenta predstavlja i zastupa Federaciju, potpisuje zakone i druge odluke usvojene u Parlamentu, osim akata koji su u isključivoj nadležnosti domova, potpisuje međunarodne sporazume koje zaključi Federacija.

52. Predsjednik Parlamenta, u saglasnosti sa potpredsjednicima, predlaže kandidata za mandataru za sastav Vlade, koja se bira u skladu sa odredbama o Vladi. Predsjednik u saglasnosti sa potpredsjednicima predlaže kandidate za sudije Ustavnog suda Federacije, saziva zajedničku sjednicu oba doma Parlamenta, saziva vanrednu sjednicu oba doma uz pribavljeno mišljenje poslaničkih klubova, daje pomilovanja, dodjeljuje odlikovanja i druga društvena priznanja utvrđena zakonom, odlučuje o imenovanju šefova predstavništava Federacije u inostranstvu osnovanih u skladu sa zakonom.

Sastav Parlamenta

53. Parlament Federacije se sastoji od dva doma: Predstavničkog doma i Doma naroda, koji rade odvojeno i na zajedničkoj sjednici.

Zajednička sjednica oba doma Parlamenta

54. Poslanici i delegati na zajedničkoj sjednici razmatraju i pretresaju odluke o:

- a) promjeni Ustava Federacije;
- b) usvajanju budžeta i završnog računa Federacije;
- c) godišnji izvještaj Vlade o stanju u Federaciji;
- d) aktima kojima se utvrđuju politike i strategije o pitanjima iz nadležnosti Federacije;
- e) raspisivanju referenduma o pitanjima iz nadležnosti Federacije. Takvu odluku će razmotriti i kada to potpisanom peticijom zatraži 50 hiljada građana Federacije;
- f) utvrđivanju međuentitetske i međukantonalne/županijske/regionalne linije razgraničenja i područja opština;
- g) izboru sudija Ustavnog suda i članova Vijeća za zaštitu vitalnih interesa iz reda sudija Ustavnog suda;
- h) vršenju kontrole nad radom Vlade i drugih nosilaca javnih funkcija odgovornih Parlamentu, u skladu sa Ustavom i zakonom;
- i) odobravanju sporazuma koje zaključi Federacija sa drugim državama i međunarodnim organizacijama i davanje saglasnosti kantonima/županijama/regijama za zaključivanje takvih sporazuma, u skladu sa Ustavom BiH i Ustavom Federacije;
- j) raspuštanju Parlamenta, kada to zatraži većina poslanika u Predstavničkom domu i većina delegata u Domu naroda, radi raspisivanja prijevremenih izbora, u skladu sa Ustavom i zakonom;
- k) usvajanju Poslovnika zajedničke sjednice;
- l) prijedlogu zakona o amnestiji i aboliciji za krivična djela propisana federalnim zakonom, osim za ratne zločine, organizovani kriminal i kvalifikovana djela korupcije;
- m) inicijativama građana, u skladu sa Ustavom i zakonom;
- n) usvajanju deklaracija, rezolucija i preporuka.

55. O pitanjima koja su razmatrana na zajedničkoj sjednici, domovi odlučuju na odvojenim sjednicama. Predstavnički dom odlučuje većinom glasova svojih članova, a Dom naroda većinom glasova delegata, koja uključuje većinu bošnjačkih, većinu hrvatskih i većinu srpskih delegata.

Predstavnički dom

56. Predstavnički dom se sastoji od 81 poslanika.

57. Najmanje četiri člana jednog konstitutivnog naroda, najmanje dva člana pripadnika nacionalnih manjina i najmanje jedan član iz reda građana koji ne pripadaju ni konstitutivnim narodima ni nacionalnim manjinama, biće zastupljeni u Predstavničkom domu Parlamenta Federacije, u skladu sa zakonom.

58. Građani Federacije neposredno biraju poslanike Predstavničkog doma u skladu sa zakonom i međunarodnim demokratskim standardima izbornog sistema, uključujući preferencijalno glasanje na poluotvorenim listama.

59. Predstavnički dom će, najkasnije nakon dva izborna ciklusa, preispitati broj i strukturu izbornih jedinica za izbor poslanika u predstavničkom domu.

60. Najstariji izabrani poslanik sazvaće Predstavnički dom najkasnije 20 dana nakon službenog objavljivanja izbornih rezultata. Izabrani poslanik koji se bez opravdanih razloga ne pojavi na konstituirajućoj sjednici biće zamjenjen osobom koja je bila sljedeća po broju osvojenih glasova u istoj izornoj jedinici, u skladu sa zakonom.

61. Predstavnički dom:

- a) Odlučuje o pitanjima koja su razmatrana i pretresana na zajedničkoj sjednici oba doma;

- b) Donosi zakone iz isključive nadležnosti Federacije i osnovne zakone iz zajedničke nadležnosti federalne i kantonalnih/županijskih/regionalnih vlasti;
- c) Potvrđuju izbor predsjednika i članova Vlade, odlučuje o nepovjerenju Vladi i članovima Vlade;
- d) Donosi deklaracije, rezolucije i preporuke;
- e) Usvaja Poslovnik o radu Predstavničkog doma;
- f) Bira predsjednika i tri potpredsjednika Doma iz različitih konstitutivnih naroda i iz reda onih poslanika koji se ne izjašnjavaju kao pripadnici konstitutivnih naroda; Jedan od potpredsjednika bira se iz reda opozicije;
- g) Odlučuje o drugim pitanjima, u skladu sa Ustavom i Poslovnikom.

62. Predstavnički dom odluke donosi većinom glasova, ako je prisutna većina poslanika, ukoliko Ustavom nije drukčije propisano.

Dom naroda

63. Dom naroda se sastoji od 44 delegata: 13 Bošnjaka; 13 Hrvata; 13 Srba i 5 delegata iz reda onih koji se ne izjašnjavaju kao pripadnici konstitutivnih naroda.

64. Delegate u Domu naroda biraju poslanici kantonalnih/županijskih/regionalnih skupština, u skladu sa članom IV.A.8. Ustava. Ukoliko se prihvata preporuka o minimalnim kvotama zastupljenosti pripadnika konstitutivnih naroda i onih koji se ne izjašnjavaju kao pripadnici konstitutivnih naroda u strukturi kantonalnih/županijskih/regionalnih skupština, neće se pojaviti problem nedostatka odgovarajućeg broja delegata iz svake nacionalne grupe.

65. Struktura izabranih delegata odgovara regionalnom rasporedu stanovništva te izbornim rezultatima političkih subjekata, u skladu sa zakonom.

66. Najstariji izabrani delegat sazvaće sjednicu Doma naroda najkasnije nakon 20 dana od konstitisanja kantonalnih/županijskih/regionalnih skupština.

67. Ukoliko bez opravdanog razloga izabrani delegati ne prisustvuju konstituirajućoj sjednici Doma naroda, njihovo mjesto biće popunjeno poslanicima odgovarajuće nacionalne grupe koji su bili sljedeći po broju dobivenih glasova, u skladu sa zakonom.

68. Dom naroda:

- a) Odlučuje o pitanjima koja su razmatrana i pretresana na zajedničkoj sjednici oba doma;
- b) Učestvuje u postupku zaštite vitalnog nacionalnog interesa u pitanjima o kojima je odlučio Predstavnički dom;
- c) Odlučuju o izglasavanju nepovjerenja Vladi i pojedinim ministrima;
- d) Usvaja deklaracije, rezolucije i preporuke;
- e) Donosi Poslovnik o radu doma;
- f) Bira predsjednika i troje potpredsjednika koji su iz različitih konstitutivnih naroda i iz reda onih koji se ne izjašnjavaju kao pripadnici konstitutivnih naroda. Jedan potpredsjednik se bira iz reda opozicije.
- g) Odlučuje i o drugim pitanjima u skladu sa Ustavom i Poslovnikom.

Postupak zaštite vitalnog nacionalnog interesa

69. Imajući u vidu dosadašnju praksu prema kojoj nikada više od jednog predsjedavajućeg nisu pokrenuli postupak zaštite vitalnog interesa, iz Ustava treba izostaviti odredbe o pokretanju

postupka zaštite vitalnog interesa kada to zahtijeva više od jednog predsjedavajućeg i potpredsjedavajućeg Doma.

70. U slučaju da 2/3 delegata jednog od klubova konstitutivnih naroda odluči da se zakon, drugi propis ili akt o kome se raspravlja i pretresa na zajedničkoj sjednici oba doma ili u samostalnom djelokrugu Predstavničkog doma odnosi na vitalni interes, taj akt će razmatrati Dom naroda. Dalji postupak će se provesti shodno primjenom članova IV.A.17. do 21. Ustava Federacije.

Ostala pitanja

71. Ustav Federacije treba da sadrži preciznije odredbe, uobičajene u demokratskim sistemima, o javnosti rada, o imunitetu, o nespojivosti javnih funkcija i o sukobu interesa.

72. Odredbu o plaćama i naknadama poslanika i delegata (član IV.A. 13.) svakako treba mijenjati. Obim prava i visinu treba dovesti u korelaciju sa ekonomskom i socijalnom situacijom u Federaciji. Preporučljivo je utvrditi procenat poslaničkih i delegatskih pozicija koje se mogu profesionalizirati. Za profesionalizirane funkcionere propisati da njihova ukupna primanja ne mogu biti veća od 3 prosječna lična dohotka ostvarena u Federaciji u protekloj godini. Za one koji funkcije ne ostvaruju profesionalno, pored nadoknade materijalnih troškova i izgubljene zarade, ukupne naknade ne bi trebale prelaziti visinu jednog prosječnog ličnog dohotka ostvarenog u Federaciji u protekloj godini.

B. Izvršna vlast Federacije

Važeći Ustav ima izuzetno malo odredbi koje definiraju pravu ulogu vlade, kao kolektivnog tijela i u odnosu na druge institucije i nivoe vlasti u Federaciji. Neke od važećih odredbi su kontradiktorne ili nedovoljne. Ove preporuke će povećati odgovornost, smanjiti političku manipulaciju, te osigurati adekvatnu zastupljenost konstitutivnih naroda i onih koji se ne deklarišu kao pripadnici etničkih grupa u svim procesima donošenja odluka unutar vlade.

Predsjednik Federacije

73. Ukinuti potpuno ovu instituciju i dio ovlasti, sukladno odredbama o Parlamentu, prenijeti na Predsjednika parlamenta (nova institucija) i predsjednika oba doma, koji bi činili Predsjedništvo parlamenta.

Vlada

74. Umjesto sadašnjeg koncepta, prijeći na parlamentarni koncept po kojem bi Vlada bila kolegijalno tijelo izvršne vlasti koje je odgovorno za stanje u Federaciji u okviru prava i dužnosti Federacije i koja je odgovorna Parlamentu. Sto znači da se u poglavlju, koje se odnosi na podjelu izvršnih nadležnosti, brišu članovi IV. B. 3., 7. i 9.

75. Predsjednik Vlade i članovi Vlade, prema tome, zajednički su odgovorni za odluke koje donosi Vlada, a pojedinačno za svoja područja - djelokrug rada.

76. Vlada bi imala nadležnosti da: predlaže politike, zakone i druga akta iz nadležnosti Federacije, da predlaže federalni proračun i završni račun, podnosi godišnje izvješće o stanju u Federaciji, provodi politike, zakone i druge akte koje usvoji Parlament, usmjerava i nadzire rad federalnih tijela uprave, donosi uredbe za izvršenje zakona, usmjerava djelovanje javnih službi, brine o ekonomskom razvoju i donosi politike, projekte, poticaje i mjere za ekonomski i društveni razvitak Federacije..

77. U načinu zakazivanja sjednica i odlučivanja u Vladi, u odnosu na sadašnje stanje, treba unijeti u Ustav odredbe prema kojima:

- a) svi članovi Vlade obvezni su prisustvovati sjednicama Vlade i ne smiju nedolaskom ili napuštanjem sjednice blokirati rad Vlade;
- b) sjednice se mogu održati ako je nazočna većina članova Vlade u kojoj većini je uključen i najmanje jedan (1) član Vlade iz svakog konstitutivnog naroda;
- c) da se na Vladi odlučuje običnom većinom nazočnih ako se radi o materiji (zakoni i si.) koji idu u dalju proceduru u Parlament Federacije, odnosno većinom u kojoj su uključena najmanje dva (2) člana Vlade iz svakog konstitutivnog naroda, ako se radi o materiji o kojoj Vlada donosi konačnu odluku;

78. Vladu čine predsjednik i tri potpredsjednika i ministri. Potpredsjednici su istovremeno i ministri. Predsjednik Vlade i potpredsjednici ne mogu biti iz istih konstitutivnih naroda, odnosno onih koji se ne određuju kao pripadnici konstitutivnih naroda.

79. Ne računajući predsjednika Vlade, u Vladi mora biti najmanje 20% pripadnika svakog konstitutivnog naroda, ali ne više od 50% iz jednog konstitutivnog naroda. Najmanje jedan (1) član Vlade mora biti iz reda onih koji se ne izjašnjavaju kao pripadnici konstitutivnog naroda.

80. Vlada se konstituira tako što mandat za sastav vlade dodjeljuje Predsjedništvo parlamenta onom političkom subjektu (stranka ili savez stranaka ili koalicija) koja ima prijedlog mandatar sa priloženim okvirnim programom sa definiranim ciljevima u svakoj oblasti koje su u nadležnosti Federacije, dogovorom o distribuciji ključnih funkcija (te funkcije uključuju predsjednike parlamentarnih domova, predsjednika parlamenta i predsjednika Vlade), te potpisima većine zastupnika u Domu naroda (većina iz svakog kluba).

81. Odmah nakon dobivanja mandata, a najkasnije u roku od deset (10) dana, mandatar Vlade je dužan Parlamentu izložiti sastav Vlade, podnijeti potpuni programski ekspozé o radu i djelovanju u narednom razdoblju i zatražiti glasovanje o povjerenju takvoj Vladi.

82. Povjerenje daje/ne daje Zastupnički dom. Smatra se daje Vlada dobila povjerenje ako je glasovala većina zastupnika. Ako Vlada dobije povjerenje pristupa se polaganju svečane obveze.

83. Ako mandatar ne uspije u roku od 10 dana dati prijedlog sastava Vlade i podnijeti odgovarajući program može mu se taj rok produžiti za narednih 10 dana (produžuje onaj tko je dao mandat), a ako ni tada ne uspije mandat se daje drugoj osobi, odnosno drugom političkom subjektu koji predlaže svog mandataru i prilaže ostala dokumenta navedena kao u točki 81..1 ova procedura može se ponoviti.

84. Nepovjerenje Vladi u cjelini, ili pojedinačno članovima, može pokrenuti 20 zastupnika u Zastupničkom domu ili trećina u Domu naroda. Odluku o nepovjerenju izglasava se na način kao stoje sada određeno.

85. Ako se izglasa nepovjerenje Vladi u cjelini ili predsjedniku Vlade, onda Vlada u cjelini odstupa sa dužnosti.

86. U slučaju da predsjednik Vlade ili Vlada podnese ostavku postupa se kao u slučaju izglasavanja nepovjerenja.

87. Do izglasavanja povjerenja novom sazivu Vlade, dotadašnja Vlada radi u tehničkom mandatu.

88. Ukoliko se u roku od pet mjeseci od dana potvrđivanja konačnih izbornih rezultata, ili od dana izglasavanja nepovjerenja Vladi ne obrazuje nova Vlada, zastupnici u oba parlamentarna doma gube pravo na plaće i druga primanja sve do dana dok se ne izglasa povjerenje novoj Vladi.